

REPUBLIKA SLOVENIJA

KABINET PREDSEDNIKA VLADE

**INTERVJU
PREDSEDNIKA VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE JANEZA JANŠE
ZA ČASOPIS UTRINSKI VESNIK (Makedonija)
(27. februar 2007)**

Gospod Janša, Vi ste prvi predsednik vlade ene izmed polnopravnih članic Evropske unije, ki je Bruslju sporočil, da Makedonija lahko pričakuje datum za pogajanja z Evropsko unijo v drugi polovici leta 2008. Rekli ste, da se bo to zgodilo v času slovenskega predsedovanja Evropski uniji. Nam lahko poveste kaj več o tem? Lahko si predstavljate kolikšna radovednost in interes vladata med makedonskimi državljani glede tega vprašanja.

V Sloveniji pripisujemo odločitvam zadnjega Evropskega sveta v Bruslju precejšen pomen, še posebej v delu, ki se nanaša na zavezo o nadaljnji širitvi Evropske unije. Slovenska vlada je bila glede tega vedno zelo jasna in dosledna. Prepričani smo, da države Zahodnega Balkana sodijo v skupno evropsko družino, saj lahko s tem pridobimo vsi – nove članice in Evropa kot celota. Evropska perspektiva je edina realna perspektiva za napredek držav regije. Zato je ključno, da ostajajo vrata še naprej odprta. Verjamem, da velik interes za vključitev Makedonije v Evropsko unijo ni prisoten zgolj med makedonskimi državljani, temveč ta pričakovanja delimo tudi v Sloveniji. Prav zato bi nas veselilo, v kolikor bi v času slovenskega predsedovanja prišlo do napredka pri vključevanju Makedonije in tudi drugih držav regije v Evropsko unijo.

Seveda pa bodo države, ki se bodo hotele vključiti v povezavo, morale izpolnjevati zahtevane pogoje. In tu leži največja odgovornost na državah samih. Eden izmed sklepov Evropskega sveta je tudi, da bo hitrost nadaljnega približevanja teh držav Evropski uniji odvisna tudi od sposobnosti njihove integracije v vsaki izmed ključnih faz pristopnega procesa. Kljub temu, da je med državami članicami trenutno prisotna neke vrste »širitvena utrujenost«, pa menim, da mora Makedonija le to obrniti sebi v prid, ter jo razumeti kot vzpodbudo pri izpolnjevanju pričakovanj s strani Evropske unije. Prvi tak preizkusni kamen bo nedvomno jesenska ocena Evropske komisije o napredku Makedonije. Zato je potrebno precejšen del energije usmeriti v krepitev reformnih naporov. Slovenija lahko pri tem pomaga, vendar je uspeh odvisen predvsem od Makedonije same.

Kako konkretno lahko Slovenija pomaga Makedoniji pri njenem približevanju evropskim integracijam?

Slovenija je že doslej Makedoniji pomagala z izkušnjami, ki si jih je pridobila v času svojega približevanja Evropski uniji kakor tudi sedaj, ko je članica povezave. Prav s tem namenom je Vlada RS tudi ustanovila Center za evropsko prihodnost, v katerem znanja pridobivajo številni predstavniki iz različnih vladnih in nevladnih institucij držav kandidatk.

Posebno pozornost pa v slovenski vladi posvečamo programu sodelovanja med državama na področju evropskih zadev za leto 2007, ki bo podpisan ob tokratnem obisku v Skopju. Cilj tega programa je usposabljanje makedonskih javnih uslužbencev pri pripravah za vstop v Evropsko unijo s posredovanjem znanja in izkušenj Slovenije. Lahko bi rekli, da gre za prelomni dogodek, saj je to prvič, da je Slovenija pripravila tako celovit program sodelovanja med dvema državama. To nedvomno izkazuje pomen, ki ga v Sloveniji pripisujemo sodelovanju z Makedonijo. Program je narejen na podlagi predlogov, ki nam jih je posredovala makedonska stran, in zajema povsem konkretne oblike sodelovanja na številnih področjih.

Ali ste, upoštevajoč slovenske izkušnje ter makedonske posebnosti, v dosedanjem sodelovanju med državama uspeli prepoznati najtežje probleme, s katerimi se bo Makedonija soočila na evropski poti?

Za napredek na makedonski poti proti Evropski uniji je ključnega pomena implementacija Ohridskega sporazuma ter reform na področju pravosodja, policije, boja proti korupciji in organiziranemu kriminalu. Seveda so pomembne tudi reforme na področju gospodarstva, saj je trden ekonomski položaj predpogoja za spremembe na drugih področjih. Vključevanje v evropske integracijske procese mora biti, če je le mogoče, projekt nacionalnega pomena. Zagotovo je to korak, pri katerem je potrebno iskati širši najširše možno družbeno soglasje.

Ob tem pa bi želel makedonske prijatelje spodbuditi, da naj vztrajajo na začrtani poti. Včasih se težave morda res zdijo nepremostljive, vendar je z vztrajnostjo in sodelovanjem zastavljene cilje mogoče doseči. Nenazadnje si tudi v Sloveniji marsikdo ni upal niti sanjati, da bi naša država v manj kot petnajstih letih po osamosvojitvi postala članica tako EU kot NATO, ter kmalu zatem prevzela skupno evropsko valuto in celo predsedovala Evropski uniji. Danes pa je kljub vsemu vse to realnost.

Vi boste vodilo veliko slovensko delegacijo ki bo v teh dneh obiskala Makedonijo. Gre za več kot sto slovenskih poslovnežev. Nam lahko poveste kakšni so Vaši konkretni cilji in pričakovanja?

Vsekakor je uradni obisk Makedonije v spremstvu dveh ministrov ter več kot stočlanske delegacije predstavnikov slovenskega gospodarstva odraz velikega pomena, ki ga ta vlada pripisuje krepitvi odnosov z Makedonijo. Odlični odnosi med obema državama, katerim smo priča danes, naravnost kličejo po njihovi nadgradnji, tudi na gospodarskem področju.

Blagovna menjava med državama je prvih enajstih mesecih leta 2006 dosegla vrednost 150,5 milijonov €. Slovenski izvoz v Makedonijo se je tako, v primerjavi s preteklim obdobjem, nekoliko zmanjšal, medtem ko smo na strani uvoza zabeležili porast. Delno gre to pripisati selitvi slovenskih proizvodnih zmogljivosti v Makedonijo – s tem tudi odpiranju novih delovnih mest - in uvozom te proizvodnje iz Makedonije nazaj v Slovenijo. Komplementarnost obeh gospodarstev, kakor tudi nedavni vstop Makedonije v CEFTA lahko v prihodnje prispeva k tesnejšemu povezovanju gospodarskih potencialov obeh držav. Makedonija je glede na interes, ki ga izkazujejo slovenska podjetja, zelo zanimiva investicijska destinacija. Skupna vrednost slovenskih investicij v Makedonijo je do decembra 2006 dosegla vrednost 110,9 milijonov evrov. V Makedonijo je usmerjenih 4% vseh slovenskih naložb v tujino, medtem ko se Slovenija v letu 2006 uvršča na tretje mesto med tujimi naložbeniki v Makedonijo.

Ocenjujem, da obstaja še precej možnosti za oplemenjenje našega sodelovanja, zlasti na področju energetike, transporta, informacijske tehnologije, turizma in trgovine. In prav identificiranju teh priložnosti, morda tudi že kakšnim konkretnjšim dogovorom med gospodarstvenikih obeh držav, je namenjen tokratni obisk v Skopju.

Slovenija postaja z vojaško navzočnostjo prek 600 pripadnikov Slovenske vojske pomemben dejavnik na Kosovu. Vaša država prvič prevzema odgovornost za vojaško navzočnost v okviru vojaških misij zveze NATO. Slovenski vojaki bodo nadzirali južni del Kosova. Kako ocenjujete ta izziv na enem takem kriznem področju kot je Kosovo?

S tem, ko je Slovenija postala članica evroatlantskih integracij, se je povečala tudi njena odgovornost za iskanje rešitev in odgovorov na ključna varnostna vprašanja, s katerimi se ukvarja mednarodna skupnost. Tako je tudi prispevek Slovenije v obliki napotitve celotnega bataljona Slovenske vojske na Kosovo odraz razumevanja te odgovornosti. Zavedamo se, da se teža posamezne države, vpliv in tudi njen ugled vedno bolj meri po dejanjih kot pa po besedah. S to odločitvijo se je Slovenija uvrstila v sam vrh med zaveznicami NATO po prispevku v mirovnihih operacijah glede na število prebivalcev. Seveda so taka konkretna dejanja tudi v finančnem smislu dokaj velika obremenitev za državo, vendar menim, da je bistveno bolj smiselno pošiljati svoje enote tja, kjer je njihov učinek večji, kot pa nekam daleč, kar je dražje in manj učinkovito.

Kako bo slovenska vojaška navzočnost vplivala na celotne odnose v regiji, na sodelovanje med Slovenijo in Srbijo, Kosovom, Makedonijo, Črno Goro in Albanijo. Ali so bili opravljeni kakšni pogovori ali usklajevanja kako se bo reševanje kosovskega vprašanje odrazilo na odnose v celotni regiji?

Verjamem, da lahko nasploh okrepljena vloga Slovenije v tem delu Evrope - pri čemer ne mislim zgolj na napotitev naših vojakov na Kosovo, saj je Slovenija tako ali drugače aktivno prisotna v vseh državah na tleh nekdanje Jugoslavije – obrodi pozitivne rezultate. V kolikor ne bi bili prepričani v to, se verjetno za kaj takega ne bi niti odločali. Nenazadnje nam tudi interes za pomoč in sodelovanje s strani držav samih predstavlja pomembno vzpodbudo.

V tem kontekstu tudi vidimo napotitev slovenskega vojaškega kontingenta na Kosovo. Prepričan sem, da tudi s tem, ko prevzemamo svoj del odgovornosti na Kosovu, lahko okrepimo sodelovanje ne le s tem delom Zahodnega Balkana, temveč posredno tudi z drugimi državami v regiji.

Kar pa zadeva samo prihodnost Kosova, pričakujemo, da bo po nekem krajšem obdobju relativne nestabilnosti, ko je predlog posebnega odposlanca Ahtisaarija v proučevanju, prišlo do stabilizacije razmer in do trajne ureditve. Seveda pa morata tako Beograd kot Priština aktivno in konstruktivno, ter predvsem v duhu kompromisa, sodelovati v konzultacijah na podlagi predloga, ki je sedaj na mizi.

Slovenija ima veleposlaniško vlogo zveze NATO v Makedoniji. Ali bo vzpostavljeno tesnejše dvostransko sodelovanje na obrambnem področju in kako bo Slovenija pomagala Makedoniji pri njenem hitrejšem približevanju zvezi NATO?

Slovenija je vseskozi odločno podpirala makedonska prizadevanja za vstop v zvezo NATO. Temu ostajamo zavezani tudi v prihodnje, zato nas toliko bolj veseli, da nam je bila v začetku letošnjega leta zaupana vloga kontaktnega veleposlaništva zveze NATO za Republiko Makedonijo. Gre za odgovorno nalogo, saj kontaktno veleposlaništvo predstavlja živo povezavo med Zavezništvom in državo sprejemnico. Prav prihodnji dve leti bosta ključnega pomena v procesu makedonske implementacije Akcijskega načrta za članstvo (Membership Action Plan). Odločitev makedonske vlade, da postavi prav uresničevanje tega načrta - še posebej na področju boja proti korupciji in organiziranemu kriminalu ter izboljšanja gospodarskih razmer - visoko med svoje prioritete, je zagotovo prava pot. Prav na tem področju, podobno kot pri vključevanju v Evropsko unijo, čakajo Makedonijo največji izzivi. S tem bi dopolnila uspešno izpolnjevanje kriterijev na obrambnem področju, kjer se lahko postavlja ob bok nekaterim drugim kandidatkam za članstvo. Menim, da mora Makedonija odločitev glede nadaljnje širitve

NATO, sprejete na vrhu Zavezništva v Rigi, izkoristiti kot spodbudo ter pospešiti zastavljene reforme. Slovenija je pri tem pripravljena pomagati, ne le v vlogi kontaktnega veleposlaništva, temveč tudi s svojimi izkušnjami, ki si jih je pridobila med svojim vključevanjem v NATO.

Slovenija je že tri leta članica Evropske unije in zveze NATO, sedaj pa je tudi članica evro-območja. Ostale bivše jugoslovanske republike ji to malo zavidajo, vendar priznavajo, da je bila Slovenija vedno pred vsemi. Makedonci vedo malo o razvojnih smereh Slovenije v prihodnjih šestih-sedmih letih, kakor tudi o dolgoročni strategiji Slovenije do leta 2023. Nam lahko poveste kaj več o tem?

Sedanja vlada je oktobra 2006 sprejela Resolucijo o nacionalnih razvojnih projektih za obdobje 2007-2023. Gre za izvedbeni dokument Strategije razvoja Slovenije, s katerim si prvič v slovenski zgodovini zastavljamo dolgoročne razvojne cilje. Glavni cilj Strategije je hitrejši gospodarski razvoj, ki bi Slovenijo v desetih letih, po možnosti pa že do leta 2013, pripeljal na povprečno raven razvitosti Evropske unije. V Resoluciji je zajetih 35 ključnih razvojno-investicijskih projektov, ki bodo omogočili hitrejši razvoj Slovenije. Pri oblikovanju Resolucije smo v vladi zasledovali tudi cilj bolj enakomernega in hitrejšega regionalnega razvoja, posebna pozornost pa je bila namenjena boljši izrabi še neizkoriščenih možnosti javno-zasebnega partnerstva. Ravno slednje je še posebej pomembno, saj realizacija projektov ni odvisna samo od vlade. Vlada zgolj postavlja okvire, veliko je pri tem odvisno tudi od lokalnih skupnosti samih in privatne iniciative. Pomembna je tudi kvalitetna priprava projektov.

Seveda pa Resolucija o nacionalnih razvojnih projektih ni edini instrument, s katerim želi vlada spodbuditi gospodarsko rast, ki je ob koncu lanskega leta presegla 5%. V te napore sodijo tudi ekonomske in socialne reforme, katerim smo v prvi polovici mandata namenili veliko pozornosti. S pomočjo nove davčne zakonodaje smo zagotovili razbremenitev gospodarstva in povečanje njegove konkurenčnosti na domačem in tujih trgih. Z olajšavami za raziskave in razvoj želimo podjetja spodbuditi k obsežnejšim raziskavam in doseganju višje dodane vrednosti. S poenostavljanjem zapletenih postopkov in sofinanciranjem spodbujamo tuje investicije. Pripravili pa smo tudi razvojno naravnani in varčni proračun, s katerim se zmanjšuje javno-finančni primanjkljaj, povečuje sredstva za gospodarstvo, aktivno politiko zaposlovanja ter znanost in tehnološki razvoj. Tako kot že nekajkrat v svoji kratki zgodovini smo si zastavili visok cilj – prebiti se v družbo najuspešnejših držav. Verjamem, da smo lahko pri tem uspešni.

Za strateški razvoj Slovenije obstajajo institucionalni mehanizmi. Bilo bi zelo zanimivo, da bi makedonski državljani kaj več izvedeli o slovenskem forumu »Partnerstvo za razvoj«. V tem forumu so vse stranke razen ene. Zakaj pravzaprav gre?

Partnerstvo za razvoj je dogovor parlamentarnih političnih strank, z izjemo največje opozicijske LDS, in predstavnikov narodnosti v slovenskem parlamentu o sodelovanju pri izvajanju Strategije razvoja Slovenije, temeljnega dokumenta naše države na področju razvoja. Gre za dokument na politični ravni, kakršnega Slovenija doslej še ni imela. Z njim se je postavil vsebinski okvir za iskanje konkretnih rešitev za razvojne izzive. Omogoča vključitev večjih razvojnih potencialov že v samo pripravo predlogov zakonov, še preden so ti obravnavani v parlamentu, ter obenem njihovo bolj realno obravnavo glede na dejansko vsebino in ne zgolj z vidika, kdo jih je predlagal. Partnerstvo predstavlja nadaljevanje pozitivne tradicije iskanja širšega soglasja in preseganje dnevne politike, ko gre za pomembne odločitve o prihodnosti Slovenije. Nedvomno je to odraz poguma in sposobnosti trezne presoje velike večine strank in predstavnikov narodnosti v skupno dobro.

Če gledam nazaj, je Partnerstvo morda na trenutke res naporen projekt, a vsekakor koristen. Tudi z njegovo pomočjo je za nami preko 60% sprejetih ukrepov s področja gospodarskih in socialnih reform, pri čemer so bili tudi tisti najtrši ukrepi sprejeti z veliko stopnjo soglasja. Partnerstvo je v preteklem letu obravnavalo 36 zakonov iz omenjenega paketa in tudi nekatere druge akte, med njimi Resolucijo o nacionalnih razvojnih projektih. Večina teh projektov je bila usklajenih. Lahko trdim, da je Partnerstvo prispevalo k temu, da so bile sprejete bolj usklajene, v nekaterih točkah tudi boljše, rešitve. S tem je v določeni meri prispevalo k dobremu, najboljšemu doslej, gospodarskemu stanju v Sloveniji in k temu, da so takšni obeti tudi za naprej. V prihodnje bo osrednja pozornost Partnerstva namenjena socialnim reformam, zlasti reformi trga dela. Seveda, v kolikor bo obstajalo soglasje, lahko Partnerstvo nadaljuje delo na novih temah po opravljenem delu, ki si ga je zastavilo za letos, saj bodo razvojni izzivi pred Slovenijo tudi v prihodnjih letih.

Slovenija ima poseben zakon, s katerim se urejajo odnosi med vlado in parlamentom glede Evropske unije. Pooblastila in zakonske obveze so zelo jasne in natančne tako za vlado kot za parlament. Boste katere izmed teh izkušenj ponudili tudi makedonskim gostiteljem?

Vse izkušnje, ki smo jih v tem času pridobili, so na razpolago našim makedonskim prijateljem. Kot sem že povedal, je strateški interes Slovenije, da Makedonija, kakor tudi ostale države regije, postanejo del Evropske unije. Tu gre za skupni interes in nesmiselno bi bilo zadrževati znanja ter informacije zase.

Sprejem zakona o sodelovanju med parlamentom in vlado v evropskih zadevah je bil potreben zaradi ustavnih sprememb, ki od vlade zahtevajo, da v postopkih sprejemanja pravnih aktov in odločitev v mednarodnih organizacijah, na katere Slovenija prenese izvrševanje dela svojih suverenih pravic, redno obvešča parlament. Gre za zavezo vlade, da o evropskih zadevah seznanja zakonodajno vejo oblasti, ki lahko do teh vprašanj sprejema stališča, nekatera zavezujoča zgolj politično, nekatera pa tudi zakonsko. Osrednji delovni telesi, ki sprejemata stališča sta odbor za evropske zadeve ter odbor za zunanjo politiko.

Slovenija in Hrvaška sta v sporu meje v Piranskem zalivu. Obstajajo tudi nekatera druga sporna vprašanja. Ali bo Slovenija pogojevala članstvo Hrvaške v Evropski uniji dokler se ta sporna vprašanja ne razrešijo. Kje vidite najboljšo rešitev za Slovenijo in Hrvaško.

Slovenija svojih stališč glede vključevanja Hrvaške v Evropsko unijo ni spremenila. V našem strateškem interesu je, da tudi Hrvaška postane del Evropske unije. Seveda pa je tudi v interesu Slovenije, da Hrvaška ali katera koli druga kandidatka izpolni potrebne pogoje za to.

Pri ocenjevanju odnosov s sosednjimi državami, tudi s Hrvaško, moramo gledati preko dnevne politike. Dejstvo je, da imamo z našo južno sosedo dobre odnose. Sodelujemo na številnih področjih. Stvari, ki nas povezujejo, je bistveno več kot tistih, kjer si nismo enotni. Ob tem pa se zavedamo problema odprtih vprašanj, ki jih bo potrebno z dialogom in v evropskem duhu v prihodnje tako ali drugače rešiti.

Vsekakor bi bili sedanji problemi, ki se včasih zdijo nepremostljivi in bremenijo dobro sodelovanje na drugih področjih, bistveno manjši, če bi bila tudi Hrvaška članica Evropske unije. Zavezovala bi nas skupna pravila in vrednote. V Sloveniji verjamemo, da je v dialogu s Hrvaško mogoče najti rešitve za odprta vprašanja. V sedanjem ozračju, ki se v predvolilnem času na Hrvaškem še stopnjuje, pa je le te včasih težko konstruktivno iskati.

Gospod Janša, Vaše ime sem prvič zasledil konec osemdesetih let, ko ste bili mladinski funkcionar Jugoslavije. Takrat so mediji o Vas pisali kot o radikalcu in ekstremistu ki si prizadeva za odcepitev Slovenije in razbitje Jugoslavije. Ali nam iz zgodovinske distance lahko poveste kaj več o tem obdobju. Ali je bil razpad Jugoslavije neizbežen?

Sloveniji in Slovencem v osamosvojitvenem obdobju ni šlo za razbijanje Jugoslavije, kar so nam nekateri želeli pripisati. Šlo je za željo po svobodi, po spoštovanju človekovih pravic in političnih svoboščin in vsega tega žal kljub velikim naporom, ki smo jih nekateri vlagali v to smer, ni bilo mogoče doseči znotraj takratnega jugoslovanskega okvira. Slovenci smo dovolj zgodaj spoznali, da Jugoslavija ni zmožna demokratične preobrazbe in odšli iz balkanskega vrtinca razpadanja države. Obžalujemo, da je v primerih osamosvajanja nekaterih drugih republik nekdanje skupne države prišlo do zelo krvavih spopadov. V lanskem letu se je osamosvojila tudi Črna gora, ki je bila v prelomnih trenutkih največji zagovornik enotne Jugoslavije. To bi moralo končno prepričati tudi največje skeptike, ki so pred petnajstimi leti nasprotovali slovenski osamosvojitvi, da ni bilo druge dobre alternative.

Danes ima Slovenija dobre odnose z vsemi republikami bivše Jugoslavije, danes neodvisnimi državami, razen s Hrvaško. Kako gledate na prihodnost tega regionalnega sodelovanja. Ali je mogoča neka nova oblika povezovanja bivših jugoslovanskih držav tudi v okviru Evropske unije. Ali je mogoča neka oblika južno-slovanske Skandinavije.

Hrvaško ne bi radikalno izvezal iz ugotovitve o dobrem sodelovanju. Odnosi med državama še zdaleč niso tako slabi, kot bi lahko sklepali iz medijev. Dobri dvostranski odnosi in sodelovanje med državami je osnova, zato jih je potrebno negovati, krepiti, iskati nove možnosti. Temu bo namenjen tudi moj obisk v Skopju.

Seveda ima ob tem tudi regionalno sodelovanje svoj namen in pomen. Vendar pa sem trdno prepričan, da je prav skupna evropska prihodnost tista oblika povezovanja, ki lahko vsem državam nudi največ. Nesporno je, da je danes Evropska unija najuspešnejši strateški politični projekt zadnjega stoletja in tudi najuspešnejši primer mednarodnega sodelovanja in povezovanja v zgodovini človeštva sploh. Znotraj tega okvira pa so možne in pravzaprav zelo olajšane različne oblike sodelovanja. Vendar pa je najprej potrebno, da vsi postanemo del tega okvirja.